

דף קט"ו

ר' ח' בר טובי א' ל"ש אלא כשחטו לשמו אבל שלא לשמו חייב
אמר רב חלקיה בר טובי, שלא שמו שחטו, ששחט את האשם בחוץ לפני זמנו פטור,
אלא כששחטו לשמו¹⁸¹⁵. אבל אם שחטו בחוץ שלא לשמו, לשם עולה
חייב. הואיל והוא ראוי לשלא לשמו בפנים, שכל הזבחים שנזבחו שלא
לשם כשרים חוץ מן הפסח והחטאת. ושואלת הגמרא, אפילו אם שחטו
אשם שלא בזמנו לשמו בחוץ יהיה חייב, שהרי הוא יכול לעקור
ממנו את שמו ולהקריבו בפנים? ואומרת הגמרא, שכששחטו לשמו הוא
מחוסר עקירה, ועד שלא נעקר ממנו שם אשם אינו עומד לכך בסתם
ואינו ראוי לפתח אהל מועד. הקשה רב הונא, האם יש דבר שאינו כשר
לשמו לפניו והוא כשר שלא לשמו? שואלת הגמרא על רב הונא, הרי
פסח בשאר ימות השנה אינו כשר לשמו¹⁸¹⁶ וכשר שלא לשמו? ואומרת
הגמרא שפסח בשאר ימות השנה הוא שלמים¹⁸¹⁷.

השוחט בחוץ עולת מחוס' בבעלים
ממה ששנינו בברייתא, שהייתי יכול לומר
שאני מוציא מהכתוב "וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ", שמי ששחט
עולת מחוסר זמן בבעלים, עולת חובה של יולדת ומצורע שהביאו לפני
הזמן הואיל ואינה ראויה לבא לפניו למצותה, ואשם נזיר ואשם מצורע
שיש בה פסול שאינו חייב משום שחטי חוץ? לכך נאמר "שור" "קֶשֶׁב"
"עז" לרבות שהשוחט בחוץ שור או כשב או עז פסולים חייב. ומשמע
שהברייתא לא מנתה לחייב חטאת פסולה. ומבררת הגמרא במה מדובר,
אם מדובר בשוחט את הקרבן בחוץ בזמנו ולשמו¹⁸¹⁸, מדוע התנא אומר
שמרבים לחיוב את האשם, הרי גם השוחט חטאת בחוץ בזמנו לשמו
חייב. שהרי הקרבן ראוי לפתח אהל מועד, ולא צריכים לרבות זאת
מהכתוב? ואם הוא שוחט את האשם לשמו מדוע הוא חייב, הרי הוא

1815 ואפילו בסתם שבשם זה אינו מתקבל עכשיו בפנים.

1816 כמו ששנינו במשנה שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים.

1817 רש"י פירש ואין זה אלא לשמו. משמע שרוצה לומר שכיון שהוא שלמים כששחטו לשם שלמים הוא לשמו.
התוס' שואלים הלא גם כששחטו לשם עולה או לשם זבח אחר הוא שלמים כמו שא' לעיל (ח:): לכל דשחט ליה
שלמים ליהוי. וי"ל שהוא שלמים הוא הרי הוא כשר לשמו ושלא לשמו כגון לשם שלמים ולשם זבח אחר. תוס'.

1818 רש"י ע"פ הגמרא.

פסול משום מחוסר זמן ואינו ראוי לפתח אהל מועד?! אלא הברייטא מדברת בשוחט אשם שלא בזמנו שלא לשמו. וראיה לרבי חלקיה בר טובי שאמר שהשוחט בחוץ אשם שלא בזמנו שלא לשמו חייב מפני שהוא מתקבל בפנים.

ודוחה הגמרא ואומרת שאפשר לומר שהברייטא מדברת בשוחט בחוץ בזמנו ושלא לשמו¹⁸¹⁹. והברייטא היא דברי רבי אליעזר שאמר שמקשים אשם לחטאת, ואשם שנעשה שלא לשמו פסול כמו שחטאת שנשחטה שלא לשמה פסולה. והברייטא לומדת מהכתוב "שֹׁר" "קָשָׁב" "עֵז" שהוא חייב משום שחוטי חוץ. מפני שבשעה ששחטו היה ראוי להקרב בפנים לשמו. והוא הדין בחטאת והתנא שנה את הדין בטפל, אשם שלומדים שאם שחטו שלא לשמו הוא פסול מחטאת, והוא הדין בעיקר, חטאת שממנו נלמד הדבר.

ומביאה הגמרא ראיה ממה ששנינו בברייטא "ואל פתח אהל מועד" למעט עולת מחוסר¹⁸²⁰ בבעלים. שהייתי יכול לומר שאני מרבה עולת

מחוסר זמן בגופה, וחטאת בין בגופה בין בבעלים. והכתוב "וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ", כל שאין ראוי לבא אל פתח אהל מועד אין חייבין עליו, מלמד שמי ששחט עולת מחוסר זמן בבעלים אינו חייב משום שחוטי חוץ. ואומרת הגמרא שהברייטא שיירה את האשם מיעטה אשם פסול. ושואלת הגמרא במה מדובר? אם בשוחט לשמו, גם השוחט אשם בחוץ שלא לשמו פטור שהרי אינו ראוי לפתח אהל מועד¹⁸²⁰! אלא בשוחט שלא לשמו. והכתוב ריבה שוחט אשם בחוץ שלא לשמו שראוי להשחט בפנים כרב חלקיה.

בשוחט בזמנו ושנו בעיקר וה"ה ודוחה הגמרא ואומרת שאפשר לומר שהברייטא מדברת בשוחט בחוץ בזמנו.

והברייטא היא דברי רבי אליעזר שמקיש אשם לחטאת ופוסל אשם שנשחט שלא לשמו. והתנא שנה את הדין בעיקר, השוחט חטאת מחוסר

1819 הגרסא היא בשוחט בזמנו שלא לשמו. או שגורסים בזמנו ותו לא וממילא מדובר שלא לשמו. ומה שכתבו בספרים ולשמו מפרש טועה כתבו. רש"י.

1820 הרי אינו כשר להקרב ושנינו במשנה שפטור ואם משום שראוי לשלל לשמו בפני' הרי הוא מחוסר עקירה. רש"י.

זמן בחוץ שלא לשמה פטור. מפני שחטאת מחוסר זמן פסולה אם שחטה בפנים לשמה, וכל שכן שלא לשמה. והוא הדין לטפל, אשם שלומדים שהוא פסול שלא לשמו בהיקש מחטאת.

ומביאה הגמרא ראייה לרב חלקיה שכשבא רב דימי מארץ ישראל אמר, שהתנא דבי רבי ליואי שנה בברייתא שהייתי יכול לומר שאני מוציא מכלל החיוב על שחיתת חוץ אף עולת מחוסר זמן בבעלים, ואשם נזיר ואשם מצורע. והתנא הביא לימוד מהכתוב לחייב, איני יודע מהו. ורבינא אמר שהלימוד הוא מהכתוב "שור" "קֶשֶׁב" "עז" מכל מקום. והראיה לדברי רב חלקיה היא כמו שאמרנו.

רבי דימי הק' מלוי שש' שחט אשם מחוסר¹⁸²¹ בבעלים שלא לשמו פסול ושואלת הגמרא מהי הקושיה ממה שהברייתא הזכירה רק אשם ולא חטאת?
הרי אפשר לדחות את הראיה כמו שאמרנו לעיל שאפשר לומר שהברייתא מדברת כשנשחט בזמנו ושלא לשמו. וכרבי אליעזר שמקיש את האשם לחטאת. והתנא הזכיר את הטפל והוא הדין לעיקר. אמר רב נחמן בר יצחק¹⁸²¹, אי אפשר לומר שהברייתא שרב דימי הביא מדברת בשוחט אשם בזמנו, משום שהיתה קשה לו הסתירה בין הברייתא דבי ליואי שאומרת שהשוחט אשם נזיר ומצורע מחוסר זמן בבעלים בחוץ חייב. לבין הברייתא שלוי עצמו שנה שאשם נזיר ואשם מצורע ששחטם שלא לשמם כשרים, ולא עלו לבעלים לשום חובה. ואם שחטם מחוסר זמן בבעלים או שהיו בני שתי שנים ושחטם פסולים¹⁸²². ואם אשם נזיר ומצורע מחוסר זמן ששחטם מחוסר זמן בבעלים פסולים, מדוע חייב על שחיתתו בחוץ?

ורב דימי תירץ את הסתירה שהברייתא שלוי שנה מדברת כששחט את האשם לשמו, לשם אשם או בסתם. והברייתא ששנו בבית מדרשו מדברת כששחט שלא לשמו, לשם קרבן אחר. וממה שרב דימי הקשה סתירה בין

ותירץ כאן לשמו כאן שלא לשמו מפני שק' שהברייתא נא' בשוחט שלא בזמנו

1821 הגהת הב"ח רב נחמן בר יצחק.

1822 הברייתא הזאת מובאת בפ' התכלת (מנחות מח): והגרסא היא פסולין. ועוד שנינו שם בברייתא אחרת פסולין ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה. ותימה שבתמורה בפ' אלו קדשים (דף יט:) שנינו אשם בן שנה והביאו בן שנים בן שתיים והביאו בן שנה כשרים ולא עלו לשם בעלים לשם חובה. ר"ש אומר כל עצמן אינן קדושים. וי"ל כאן לשמו כאן שלא לשמו כמו שתימצו כאן. תוס'.

דברי לוי לברייטא דבי ליואי יש ראיא שהוא קיבל במסורת שהברייטא דבי ליואי נאמרה בשוחט אשם שלא בזמנו, שאם לא כן אין סתירה כלל! ולכן הוא הביא ראיא לרב חלקיה.

רב אשי הקשה שיש סתירה בין מה ששנינו במשנתנו שהשוחט אשם מחוסר זמן בבעלים בחוץ פטור. למה ששנינו בברייטא דבי לוי. ותירץ כדבריו של רב חלקיה בר טובי, שהמשנה מדברת כששחט את האשם לשמו והברייטא כששחט שלא לשמו.

לר"ה מדובר במפריש ב' אשמות לאחריות שואלת הגמרא, האם נאמר שיש קושיה מהברייטא על דברי רב הונא? ואומרת מפני שאחד הוא עולה מעיקרו

הגמרא שרב הונא יכול לומר שאשם מחוסר זמן בבעלים שנשחט שלא לשמו פסול. ואם נשחט בחוץ אינו חייב משום שחוטי חוץ. והברייטא מדברת כשהפריש שני אשמות לאחריות, שאם האחד יאבד יתכפר בשני. ואם שחט אחד מהם בחוץ לפני זמנו שלא לשם אשם חייב משום שחוטי חוץ. מפני שאחד מהם הוא עולה מעיקרו, מפני שאחד מהם עומד לרעייה ולהביא בדמיו עולת קיץ המזבח. ואם הקריב אותו עצמו בפנים לעולה הוא כשר. כמה שרב הונא אמר בשם רב שאשם שניתק לרעייה, ומסרוהו לרועה עד שיסתאב, ושחטו סתם כשר לעולה.

תנו רבנן, המעלה בחוץ מבשר חטאת "עלה" ראויה להקטרה ולא שאינם ראויים אשם, קדשי קדשים, קדשים קלים, להקטרה "אשר יעלה" גמר עבודה

ממותר העומר, ומשתי הלחם, ומלחם הפנים, ומשירי מנחות פטור, שנאמר: "עֲלֶה", כמו שעולה היא ראויה להעלאה, להקטרה, אף כל המעלה בחוץ קדשים שראוים להעלאה חייב. אבל המעלה בחוץ קדשים שעומדים לאכילה ולא להקטרה, פטור. ומהכתוב "אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה או זֶבַח", לומדים מעולה שחייבים רק על דברים כהעלאה שהיא גמר עבודה, יצאו: היוצק, והבולל, והפותת, והמולח, והמניף, והמגיש, והמסדר את השלחן, והמטיב את הנרות, והקומץ, והמקבל, מפני שיש אחריהם עבודה אחרת ואינם גמר עבודה¹⁸²³.

1823 מסוגיא זו קשה על מה ששנינו לעיל (דף קז: ושם) להכי כתב רחמנא או לרבות את הזורק דלא תיתי מבינייא ומשום הכי פטור מקבל בחוץ. תוס'.

“וישלח את נערי בני יועלו עלות” למדנו במשנה, שעד שלא הוקם המשכן היו
באותו יום פסקו הבכורות

הבמות מותרות והבכורים שמשו בעבודה.
רב הונא בר רב קטינא ישב לפני רב חסדא, וביאר את הכתוב: “וַיִּשְׁלַח
אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וכו’” על הבכורים¹⁸²⁴ ¹⁸²⁵. אמר לו רב
הונא, שרבי אסי אמר שמסיני נצטוו על הכהונה, ובאותו היום פסקה
העבודה מן הבכורות¹⁸²⁶. ורב חסדא חשב להקשות על דבריו ממה
ששנינו במשנה שהבכורות עבדו עד הקמת המשכן.

עד שלא הוקם המשכן הבמות מותרות עבודה וכאשר רב חסדא שמע שרב הונא אמר
בבכורות וכו’ וטעונה הפשט וניתוח משמו של רב אדא בר אבהו שהעולה
שישראל הקריבו במדבר אינה טעונה הפשט וניתוח. הקשה לו ממה
ששנינו בברייתא, עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות, ועבודה
בבכורות. והכל כשרים להקרב, בהמה חיה ועוף זכרים ונקבות, תמימים
ובעלי מומים. הטהורים אבל לא הטמאים, והכל קרבו עולות. ועולה
שהקריבו ישראל במדבר טעונה הפשט וניתוח. ונכרים בזמן הזה רשאים
לעשות כן, מפני שהבמות לא נאסרו להם. ומכאן יש שתי קושיות על
רב הונא, 1. שמשמע שהבכורים עבדו עד הקמת המשכן 2. שהעולות
שהקריבו במדבר היו טעונות הפשט וניתוח?

“וגם הכהנים יתקדשו” ר’ יהושע אומר ואומרת הגמרא שיש מחלוקת מי הקריב
ממתן תורה עד שהוקם המשכן. שנינו
בברייתא, רבי יהושע אומר על הכתוב: “וְגַם הַכֹּהֲנִים הִנְגָּשִׁים אֶל
ה’ וַתִּקְדָּשׁוּ” שהאזהרה לכהנים הייתה לבכורות, ונקראו כהנים כיון
שהקריבו קרבנות עד אז להתרחק מהר סיני. רבי אומר, הבכורות לא
נקראו כהנים, אלא הם נדב ואביהוא שנעשו בסיני כהנים.

לרבי שאמר זו פרישות נדב ואביהוא, מובן
הכתוב: “הוא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה’” לאמר בְּקִרְבִּי
נדב ואביהו לא מתו אלא להקדיש את
הקב”ה

1824 לשון אחר אמר רב אסי ופסקיה. צריך להפסיק כאן נגינת טעם המקרא באתנחתא ולא יקרא בטעם פשטא
כמו שאנו קורין אותו דכשהוא נקרא בטעם פשטא משמע שקריאת נערי בני ישראל דבק על ויעלו עולות משמע
שהם העלו אבל כשאתה קורוהו באתנחתא עומדת התיבה לבדה ואינה דבק על ויעלו. וי”ל שלא שלחם אלא
להביא הקרבנות ולעמוד עליהם ויעלו עולות אותם שכשרים להעלותם דהיינו נדב ואביהוא שמשבאו לסיני
הופרשו הכהנים. רש”י.

1825 רש”י פירש בקונטרס וייתב רב חסדא וקאמר ונראה לפרש דיתב וקאמר נאמר על רב הונא. תוס’.

1826 ונדב ואביהוא שמשו בכהונה כל השנה הראשונה עד שהוקם המשכן ומתו. רש”י.

אֶקְדָּשׁ וְעַל פָּנָי כָּל הָעַם אֶכְבֹּד". כיוון שנדב ואביהו לא נזהרו לפרוש מן ההיכל בהקמת המשכן פרץ בהם. אבל לרבי יהושע שאמר זו פרישות בכורות, היכן מיתת נדב ואביהו נרמזה למשה? עונה הגמרא, שנרמזה בכתוב: "וְנִעַדְתִּי שָׁמָּה לִבִּי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדָּשׁ בְּכַבְדִּי", אל תקרא בכבודי אלא במכובדי. הקב"ה אמר דבר זה למשה ומשה לא ידעו עד שמתו בני אהרן¹⁸²⁷. כיוון שמתו אמר לו אהרן אחי בניך לא מתו בניך אלא להקדיש את שמו של הקב"ה, להודיע שהוא נורא על יראיו ומיודעיו. כאשר דבר אלי ביום שנצטויתי על המשכן "וְנִקְדָּשׁ בְּכַבְדִּי", באותם הנכבדים וקרובים לי אקדש.

בשכר "וידם אהרן" זכה ונתייחד אליו הדבור
 כיוון שידע אהרן שבניו הם ידועי מקום שתק וקבל שכר, שנאמר "וַיֵּדֶם אֶהְרֹן".
 וקבל שכר שמתוך כך זכה ונתייחד אליו הדיבור שנאמר אחרי אותו ענין, פרשת שתויי יין שלא הוזכר באותו דיבור משה אלא אהרן¹⁸²⁸.
 וכן נאמר בדוד הוא אומר: "דֹּם לֹה' וְהִתְחַלֵּל לוֹ", שתוק אע"פ שמפיל לך חללים חללים. וכן נאמר בשלמה: "עַתָּה לַחֲשׂוֹת וְעַתָּה לְדַבֵּר", פעמים מקבל שכר על השתיקה, פעמים מקבל שכר על הדבור. וכמו שאמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, מהו הכתוב: "וְנֹכַח אֱלֹקִים מִמֶּקְדָּשֶׁיךָ" ממקודשיך, בשעה שהקב"ה עושה דין בקדושתו מתיירא ומתעלה ומתהלל.

ועדיין קשה על דברי רב הונא שהעולה שהקריבו רי"א כללות נא' בסיני ופרטות באהל מועד
 במדבר אינה טעונה הפשט וניתוח? עונה הגמרא שמצינו בזה מחלוקת. ששנינו בברייתא, רבי ישמעאל אומר שהכללות נאמרו בסיני, ולא התפרשו. והפרטות נאמרו לאחר שהוקם המשכן, ונתפרשו באהל מועד. רבי עקיבא אומר, הכללות והפרטות נאמרו בסיני ונשנו באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב. ורב הונא סובר כרבי ישמעאל שדיני הפשט וניתוח לא נאמרו למשה עד אחרי שהמשכן הוקם. ולכן הקרבנות שהקריבו לא היו טעונים הפשט וניתוח. והברייתא

¹⁸²⁷ לא ידע במי אבל היה יודע שעתיד הקב"ה לקדש את המשכן באדם גדול. תוס'.

¹⁸²⁸ שנינו כן בתורת כהנים שבשכר זה נתייחד אצלו הדיבור. תוס'.

היא דברי רבי עקיבא שסובר שדיני הפשט וניתוח נאמרו בסיני¹⁸²⁹.

¹⁸²⁹ אפשר להביא מרבי יוסי שאמר בפ"ק דחגיגה (דף ו: ולקמן קכ.) שאין טעונה הפשט וניתוח. תוס'.

